

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра німецької та романської філології

Лінгвальні особливості термінів кіномистецтва у франкомовній та
англомовній пресі

Кваліфікаційна робота (проєкт)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: студентка 2 курсу, 271М групи
Спеціальності 035.055 Філологія
Освітньо-професійної програми
«Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька)»
Тимощук Крістіна Олександрівна
Керівник к.п.н., доц. Голотюк О.В.
Рецензент к.ф.н., доц. Просяннікова Я.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕРМІНИ, ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	6
1.1. Визначення поняття «термін».....	6
1.2. Класифікація термінів.....	14
1.3. Способи творення термінів.....	16
1.4. Способи зв'язку слів у словосполученні.....	21
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ КІНОМИСТЕЦТВА У ФРАНКОМОВНІЙ ТА АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ.....	25
2.1. Структурні особливості кінематографічних термінологічних одиниць у франкомовній та англomовній пресі.....	25
2.2. Способи творення кінотермінів	31
2.3. Терміни-юкстапозити в кінематографічній терміносистемі.....	33
2.4. Базові семантичні типи кінематографічних термінологічних одиниць у франкомовній та англomовній пресі.....	37
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ.....	52
Додаток А. Французько-український глосарій найуживаніших кінематографічних термінів.....	53
Додаток Б. Англо-український глосарій найуживаніших кінематографічних термінів.....	57

ВСТУП

Робота присвячена дослідженню лінгвальних особливостей термінів кіномистецтва у франкомовній та англomовній пресі. Звернення до вивчення саме кінематографічних термінологічних одиниць зумовлене тим, що кінематографія є важливою галуззю в сучасному світі, і їй надається велике значення. Сучасна кінематографія неймовірно впливає на людей, що пояснюється активною участю кінематографа в масовій комунікації.

Стрімке поширення кінематографічного мистецтва, його інтеграційний та глобальний характер сприяли появі кінематографічної термінології, яка відобразилась вербально в національних мовах країн, що користуються досягненням кінематографії. До того ж вивчення кінематографічних термінологічних одиниць знаходиться у сфері інтересів не тільки вітчизняних лінгвістів, термінознавців (І. Цибова, Н. Лоскутова), але також і зарубіжних фахівців у галузі кіномистецтва (М.-Т. Мортюро, М.-Т. Журно, Ш. Баллі, Б. Браун, Х. Кер та ін.).

Людина віддзеркалює в мові навколишню об'єктивну дійсність, відтворює знання, зміцнює досягнення культури, науки і техніки. Внаслідок цього у лексиці національної мови виникає велика кількість спеціальних лексичних одиниць – термінів, які потребують упорядкування та уніфікації. Термін – це особливо підібране слово, яке має дефініцію. Конкретний зміст явища, репрезентованого терміном, стає зрозумілим тільки завдяки цій дефініції – стислому логічному визначенню, яке описує головні ознаки предмета або значення явища, тобто його зміст і межі. Термін входить до складу спеціальної лексики, яку називають термінологією. Кожна термінологія обслуговує тільки

одну галузь науки і техніки, з цього випливає, що у мові наявна велика кількість вузькоспеціалізованих терміносистем, з характерними лише для них термінологічними одиницями.

Актуальність теми полягає у тому, що терміносистема сфери кіно є однією з найбільш важливих галузевих терміносистем. Слід підкреслити, що кінотермінологія однаково широко використовується як в професійному середовищі, так і в інших сферах мовної комунікації.

Метою роботи є необхідність дослідити семантико-структурні особливості термінів кіномистецтва у франкомовній та англomовній пресі, з'ясувати закономірності формування й розвитку.

Об'єктом дослідження є терміносистема сфери «кіно» французької та англійської мов.

Предметом дослідження є семантико-структурні особливості термінів кіномистецтва як важливої складової терміносистеми французької та англійської мов.

Завдання:

1. Визначити поняття «термін», дослідити класифікацію термінів.
2. Розглянути способи творення термінів, способи зв'язку слів у словосполученні.
3. Виявити структурні особливості термінів кіномистецтва у французькій мові.
4. Дослідити способи творення кінематографічних термінів у французькій та англійській мові.
5. Виокремити терміни-юкстапозити в терміносистемі французької мови.
6. Виділити базові семантичні типи термінів кіномистецтва у французькій та англomовній пресі.

При доборі мовного матеріалу та у ході дослідження використовувались такі **методи дослідження** як: опис, аналіз, синтез, пояснення, статистичний аналіз.

Наукова новизна одержаних результатів. Важливим є дослідження особливостей походження, формування та розвитку кінематографічних термінологічних одиниць, які являють собою величезний масив, що використовується не лише у сфері кінотермінології, але і в загальноповсякденній лексиці та у термінологіях суміжних наук і дисциплін.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їхнього використання при викладанні лекційних курсів та проведенні практичних занять з таких навчальних дисциплін як «Лексикологія», «Термінознавство», «Загальне мовознавство», а також у кваліфікаційній роботі може бути використаний для написання курсових робіт та застосований у професійній комунікації фахівців у галузі кінематографії.

Матеріалами дослідження стали франкомовні та англomовні журнали про кінематограф: «L'actu», «Paris Match», «Observateur», «Le Figaro», «American Cinematographer», «Cinefantastique», «Cinefex», «Entertainment Weekly», «Film Journal International», «MovieMaker», «Screenland», «Starlog».

Апробація. На тему кваліфікаційної роботи опублікована наукова праця у фаховому виданні «Магістерські студії 2020». Тема кваліфікаційної роботи тісно пов'язана з науково-дослідною темою кафедри «Комунікативний, структурно-семантичний та дискурсивний аспекти дослідження мовно-мовленнєвих одиниць сучасної німецької та романських мов».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕРМІНИ, ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

1.1. Визначення поняття «термін»

Оскільки терміни (і термінологія в цілому) є основним об'єктом дослідження в термінознавстві, буде справедливо для початку розглянути її як окрему галузь знань.

Найважливішим об'єктом вивчення термінознавства, за словами Т.С. Кондратьєвої, є «спеціальні лексичні одиниці, головним чином – терміни. Терміни розглядаються в термінознавстві з точки зору їх типології, походження, форми, змісту (значення) і функціонування, а також використання, упорядкування і створення. Так як спеціальні лексеми обов'язково пов'язані з поняттями певних галузей, **термінознавство** займається також аналізом закономірностей творення та розвитку понять; принципами та методами виявлення систем понять і їх фіксування в класифікаціях; визначенням змісту понять і вибором способів їх іменування. Оскільки властивості та функції терміна значною мірою обумовлені термінологією, до якої він належить, в якості основного об'єкта термінознавства деякі вчені пропонують розглядати **термінологію** – сукупність термінів, які вживаються в певній галузі знання [8, с. 5]».

Всі терміносистеми зазвичай розвиваються і модернізуються. Частіше за все деякі терміни підлягають заміні сучасними аналогами, якісь взагалі не вживаються, майже щодня з і терміни-неологізми.

Сучасна термінологія – це штучно організований лексичний пласт, кожна частина якого має певні обмеження для свого вживання і оптимальні умови для свого існування і розвитку. В будь-якій мові терміни, так само як і загальноживана лексика, мають значення, граматичні категорії. Вони відображають особливі поняття, використовуються в різних галузях знання й діяльності людини. По-перше, термін – член лексичної системи національної мови, а з другого, це – знак, що наближається до елементів штучних семіотичних систем [11, с. 74].

Ця «подвійність» терміна спричиняє існування таких наукових поглядів на термінологію: остання вважається або специфічним шаром літературної лексики, або виводиться за межі літературної мови так само, як і діалекти, просторіччя, де діють особливі мовні норми. Прихильники першої теорії, яку ми підтримуємо, позиціюють термінологію як підсистему загальнолітературної національної мови, тобто як її частину, але як відокремлену самостійну галузь [22, с. 156].

Термін існує і за термінологічними законами, і за законами мови взагалі, оскільки він – і знак спеціальної системи, й одиниця лексичної системи будь-якої мови. Тому в термінології поєднуються й різняться один з одним стабільність як риса будь-якої знакової системи й мінливість, притаманне лексиці національної мови. Основними поняттями нашого дослідження є такі: «термін», «термінологія», «термінознавство».

За словами А. Реформатського: «**термін** – слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя. Слово «**термін**» відоме ще з античних часів. У латинській мові (*terminus*) воно означало *кінець, кордон, межу*. У Середньовіччі набуло вже значення *визначення, позначення*. У старофранцузькій мові

знаходять навіть номінацію *terme – слово*. В Україні ця назва поширюється вже у XVIII ст [22, с. 309]».

Від слова «термін» походить слово «термінологія», яке визначає комплекс термінів з усіх галузей знання (або окремої галузі знання). Термінологія – це не хаотичний комплекс слів, а упорядкована на логічному й мовному рівні система спеціалізованих назв. Науку, що вивчає термінологію, називають **термінознавством**.

За тлумачним словником української мови «термін – це особливе слово, яке має дефініцію. Особливий зміст поняття, визначеного терміном, стає доступним лише завдяки цій дефініції – стислому логічному визначенню, яке окреслює суттєві ознаки предмета або значення поняття, його зміст і межі [5, с. 451]».

З. Мацюк виділяє такі **ознаки** притаманні **терміну**: «належність до певної термінологічної системи; наявність дефініції (визначення); однозначність в межах однієї терміносистеми; точність; стилістична нейтральність; відсутність синонімів та омонімів у межах однієї терміносистеми; відсутність експресивності, образності, суб'єктивно-оцінних відтінків [19, с. 132]».

Значення термінів закріплено в спеціалізованих словниках, довідниках, і тому їх вживають лише в тій формі та в тому значенні, які репрезентовані у словниках.

Багато дефініцій терміна, подані в науковій літературі (наприклад словники), не обмежені. В науці термінознавства змінились уявлення про сам термін: він вважався «особливим словом» за версією І.Ковалика, пізніше – «словом в особливій функції» за словами К. Люцинського, база якого – «мовний субстрат». Учені по-різному ставляться до цієї проблеми, немає єдиної гіпотези щодо семантики терміна. Н. Стаховська підкреслює, «що це частка історично сформованої терміносистеми, що аналізує поняття та його місце в системі інших

понять, висловлюється словом або словосполученням, виконує комунікативну функцію, з'єднаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови і підпорядковується її законам [24, с. 277]».

А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько виділяють, що «терміни – це не якісь особливі слова, а лише слова в особливій ролі, а саме у ролі номена [6, с. 15]».

З точки зору І. Дуцяка, термін – це найменування об'єктів та їх характеристик, які є предметом певної вузькоспеціалізованої діяльності людей. Влучне визначення терміна в українському мовознавстві як мовної одиниці представлено в «Стилістиці сучасної української мови» О. Пономаріва, й воно, на нашу думку, є ґрунтовним та точно аргументованим: «Термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам [21, с. 91, 93]». Автор зазначає, що сфера застосування термінологічної лексики – офіційно-діловий та науковий стиль.

Формулювання з Оксфордського словника англійської мови було розширене ученими. Вони висловились, що термін – це мовний знак, що висвітлює спеціалізоване поняття у відповідній галузі знань, а поняття – це одиниця судження з дещо розмитим змістом і межами. Вираження поняття словами називається дефініцією, яка є формулюванням поняття, отже, і терміна за допомогою особливим чином побудованої фрази [4, с. 75].

Науковці окреслюють дефініцію терміна залежно від того, які критерії відмінності терміна й загальноживаного слова є головними. Ми вже описали головні з них: взаємозв'язок із науковим поняттям, високий рівень абстрагування, логічний зв'язок з дефініціями інших

термінів у межах визначеної мовної системи, зв'язок із обраною науковою або професійною діяльністю. У сучасній науковій літературі також є спроби виділення лінгвістичних вимог до терміна як мовної одиниці.

В. Лейчик до таких ознак терміна відносить «відсутність синонімів, належність до певної мовної системи, однозначність, семантичну прозорість, стилістичну нейтральність, відсутність експресії тощо». Також В. Лейчик зазначає, що «подальший розвиток термінознавства, зумовлений законом протилежності між мовним субстратом і термінологічною сутністю терміна, спрямований на виявлення суперечливої сутності більшості термінознавчих категорій, причому констатація протиріч не завжди передбачає наявність способу їх подолання [11, с.73]».

Зазвичай, поняття належить до окремої галузі знання, отже, термін є елементом визначеної підсистеми й використовується тільки в межах цієї підмови.

Важливими для розуміння значення терміна є такі дві його риси: терміни вживають як прийом закріплення результатів пізнання в конкретних галузях знань і діяльності; терміни сприяють відкриттю нової інформації.

Характерною ознакою терміна, що відділяє його від так би мовити «нетерміна», є також більш сувора можливість затверджувати його, систематизуючи термінолексику сучасної літературної мови. Своєрідною рисою термінології можна назвати легкість проникати в термінолексику іншомовних запозичень і штучне створювати терміни. Не дивлячись на певну своєрідність і самостійність термінів у лексичному запасі загальнолітературної мови (саме такі терміни утворюють основу наукової лексики – функціонального різновиду

загальнолітературної мови), це означає, що одиниці варто розглядати під кутом елементів загальнолітературного словникового запасу.

На сьогоднішній день учені-лінгвісти визначили дві базові характеристики терміну. Наприклад Д. Лотте визначає, що «по-перше, він тісно пов'язаний із певною науковою чи технічною сферою: те саме слово в різних галузях має різний зміст (наприклад, реакція в медицині, хімії і в політиці), а по-друге, зміст терміну розкривається через точне, логічне визначення, а не лексичне значення слова. Термін, на відміну від звичайного слова, завжди виражає суворо фіксоване поняття й має бути коротким, позбавленим багатозначності, синонімії, омонімії. Нормативні вимоги до терміна, вперше сформульовані вченим, покладені в основу подальшого дослідження термінології [16, с. 37]».

В своїй статті О. Романова пропонує такі вимоги до терміна: «зв'язок із науковим поняттям; наявність чіткої дефініції, тобто короткого логічного визначення поняття, у якому відображені суттєві ознаки певного об'єкта; системність; спеціальна сфера застосування; тенденція до однозначності в межах термінологічного поля, тобто термінології певної галузі; відносна незалежність від контексту; термін повинен бути точним, чітким; термін має бути коротким (лаконічним), семантично прозорим, хоча ця вимога досить часто суперечить іншій вимозі – точності, а саме це є важливим для термінологічної одиниці; термін не повинен мати синонімів та омонімів; план вираження – слово або словосполучення; стилістична нейтральність, тобто відсутність експресії, модальності, естетичних характеристик; термін має бути милозвучним (вимога евфонії) [23, с. 58]».

Тому можна стверджувати, що:

- терміном може бути як слово, так і словосполучення;
- термін пояснює наукове поняття;

- термін виконує свою функцію у спеціальній сфері, існує лише в межах одного термінологічного поля;
- термін системний, тому займає суворо визначену нішу в терміносистемі;
- термін характеризується функціональним навантаженням;
- значення терміна й лексичне значення слова – однорідні категорії які різняться, саме тому, що значення термінів устанавлюють унаслідок загальної домовленості.

Тому, автори, коли описують термін, додають уявлення про його визначення. Більше того, вони мотивовано додають, що чимала частка термінів взята із загальноновживаної лексики, а також процес переходу лексичної одиниці зі стану так званого «нетерміна» іменують термінологізацією. Ми з впевненістю можемо підсумувати, що термінологічність – це інший рівень термінологізації лексем. Проте поняття термінологізації в самій дефініції терміна відсутнє. Саме тому й виникає нагальна потреба спробувати сформувані новий варіант визначення терміна як мовної одиниці.

3. Мацюк зазначає, що «в XVIII ст. активно вживається слово **«номенклатура»** (від лат. *nomenclatura* – перелік, список). Воно стає вживаним після того, як шведський ботанік К. Лінней створює класифікацію рослин. Згодом це слово перетворюється у фактичний дублет термінології. Але не треба плутати ці поняття. Термін – це загальне поняття, номенклатурна назва відображає одиничне [19, с. 245]».

Номени асоціюються з поняттями одиничними, а терміни – з узагальненими. Номенів існує велика кількість й вони вживаються у сфері спеціальної комунікації. Номенклатура як одиниця спеціальної лексики найбільш змінювана, тому, номенклатура – це комплекс номенів. Для терміна важливо термінологічне поле, або термінологічний

контекст. Номени не прив'язані до контексту, адже якості речей, які вони представляють, не змінюються від використання їхніх назв у науковій або побутовій галузі спілкування. Номени поза номенклатурними системами легко перетворюються в побутові слова, зберігаючи свою речовинність або предметність (срібло, амідол, гліцерин, метол, фенідон).

О. Романова заявляє в своїй статті, що «називаючи одиничні об'єкти, номени перебувають на нижчому ступені термінологічної ієрархії, якщо брати до уваги, що основна функція термінів – найменування професійних спеціальних понять. Функція номенклатури ж полягає в називанні цілої системи видів і підвидів базових термінів-понять [23, с. 59]». До номенклатурних найменувань у кіно терміносистемі ми відносимо, зокрема, конкретні назви журналів, фотоапаратів, фотокамер, приладдя для фотографування. Наприклад, «Canon», «Nikon», «Meizu», «Photographer», «Prophotos», «Cameralabs», «PhotoCASA» і тд.

Узагальнюючи погляди вчених та нашого дослідження **номенів**, надаємо **основні ознаки** цих мовних одиниць:

- номени – це власні назви або мають спільні риси і термінів і власних назв;
- номени – це нижча ланка спеціальної лексики, у порівнянні з термінами, (номени обов'язково співвідносять з іншими термінологічними одиницями);
- номени денотативні, адже, вони є результатом штучного найменування, призначеного для визначення спеціальної діяльності людини;
- номени входять до такої системи, яка відноситься до простих і є переліком однорідних понять, що перебувають на приблизно одному рівні абстракції і представляють класи однорідних предметів;

Ці фактори дають можливість виділити номенклатуру зі спеціальної лексики. Згідно всіх досліджень про номенклатуру можемо зробити такий висновок: якщо термін називає конкретне поняття певної галузі діяльності, то номен означає предмет, не презентуючи поняття про нього, або виражає поняття нижчих видів.

На сьогоднішній день номенклатуру та номен відрізняють від термінологічної системи та терміна. Також номенклатуру вважають частиною термінології, але як нижчу її частину. Ми прийшли до висновку, що номенклатурні одиниці (або номени) являються особливими різновидами термінів, що асоціюються з конкретними поняттями й актуалізують предметні зв'язки.

Номенклатура – це та сама термінологія, яку використовують не в гносеологічному, як терміни, а в онтологічному плані.

1.2. Класифікація термінів

Велика кількість термінів зумовила необхідність їх класифікувати.

Класифікація термінів – це розподіл термінів, які використовуються за їх спорідненістю та відмінності.

З. Мацюк використовує «один із головних принципів класифікації термінологічної лексики **за галузевою спорідненістю:**

Суспільно-політична:

- економічна (макроекономіка, економічна думка, економетрика);
- філософська (буття, мислення, фрейдизм);
- логічна (індукція, дедукція, ймовірність);
- психологічна (сприймання, пам'ять, пригніченність);
- педагогічна (студент, екзамен, залік);
- історична (палеоліт, гетьман, фашизм);
- юридична (спадщина, суддя, вирок);
- дипломатична (посол, консульство, посольство);

- фінансова (дебіт, кредит, рахунок);
- офіційно-ділова (положення, наказ, договір).

Мистецька лексика:

- музична (нота, сопрано, альт);
- театральна (труппа, сцена, аншлаг);
- кіномистецька (оператор, режисер, кадр);
- образотворче мистецтво (пейзаж, акварель, натюрморт);
- архітектура (модерн, монументалізм, ампір).

Спеціальна наукова термінологічна лексика:

- математична (інтеграл, трикутник, ромб);
- фізична (електрон, магніт, гамма);
- хімічна (кислота, сульфат, основа);
- біологічна (організм, анатомія, рослина);
- фізіологічна (кістка, суглоб);
- ботанічна (бутон, ембріологія, геоботаніка);
- зоологічна (протозоологія, планетологія, губка);
- географічна (широта, навігація, глобус);
- геологічна (земна кора, літосфера, неозойська ера) та інше [19, с.

321]».

С. Шевчук вважає, що «залежно від **ступеня спеціалізації значення** терміни можна поділити на три основні групи:

- загальнонаукові терміни, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях, наприклад: система, тенденція, закон, концепція, теорія, аналіз, синтез і т. д. Слід зазначити, що такі терміни в межах певної термінології можуть конкретизувати своє значення: валютна система, осушувальна система, теорія економічного ризику, теоретична механіка. До цієї категорії відносять і загальнотехнічну термінологію: машина як пристрій, агрегат (пральна машина, машина – автомобіль).

- міжгалузеві терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях. Так, економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками: амортизація, екологічні витрати, санація, технополіс, приватна власність.

- вузькогалузеві терміни – це терміни, характерні лише для певної галузі: банківська гарантія, зрошувальна вода, дренаж [25, с. 457]».

Отже, професійне спілкування завжди насичене термінами. На сьогоднішній день вчені класифікацію термінів складають за таким алгоритмом:

1) упорядковують поняття певної галузі науки чи техніки, вирізняють їх за категоріями (предмети, процеси, якості, величини тощо);

2) відділяють родові та видові поняття;

3) виокремлюють усі терміни галузі, узяті для стандартизації, зі словників різних років видання, статей, підручників, періодики, рукописів та інших джерел;

4) розподіляють терміни за групами:

- вузькоспеціальні терміни;

- міжгалузеві;

- загальнонаукові (загальнотехнічні).

1.3. Способи творення термінів

Наукова мова давно виокремила закони термінотворення, її терміносистеми формувалися на власній мовній основі, доповнюючи те, що вже було виявлено і проаналізовано. Співвідношення національного та міжнародного завжди є основою у системному підході до термінотворення. У термінологічній системі подано такі **способи творення:**

- 1) морфологічний спосіб (за відповідними словотвірними моделями);
- 2) семантичний, що реалізується за допомоги розвитку спеціальних значень у словах природної мови;
- 3) різні типи запозичень (словотвірне та семантичне калькування).

На думку С. Шевчук **«наукові терміни створюються такими способами:**

1) Вторинна номінація – використання існуючого в мові слова для номінації наукового поняття: товарний чек, структура книги, нечесна конкуренція, мовний знак, цифрова фотографія. Це найдавніший вид термінотворення.

2) Словотвірний – утворення термінів за допомогою префіксів (підробка, препозиція), суфіксів (калькування, гумування, оборотність), складанням слів і основ (адрес-календар, гальванокліше, літературознавство, держава-монополія, матеріаломісткість), скороченням слів (ТРЦ – торгово-розважальний центр). Цей спосіб термінотворення найпродуктивніший.

3) Синтаксичний – використання сполучень слів для номінації наукових понять: академічна доброчесність, гаряча путівка, готовий екземпляр.

4) Запозичення – номінація наукового поняття іншомовним словом: челендж, чек-аут, трафік [25, с. 129]».

«Причини запозичення термінів (на думку С. Шевчук) різноманітні:

- запозичення терміна разом з новим поняттям: бонус «додаткова винагорода», «додаткова цінова знижка», «комісійна винагорода»;

- паралельне використання власного і запозиченого терміна в різних сферах (наприклад, науковій і навчальній): експорт – вивіз, чек-аут – виїзд з готелю, челендж – виклик;
- пошук досконалішого терміна, внаслідок чого паралельно використовуються запозичені і власні терміни: пролонгувати – продовжувати термін; інтерстелярний – міжзоряний; бартер – обмін без грошей;
- відсутність досконалого власного терміна, який би відповідав новим вимогам: ліквідат – юридична особа-боржник, до якої висунуто фінансові вимоги у зв'язку з її ліквідацією [25, с. 130]».

Науковці по-різному ставляться до термінологічних запозичень. Деякі термінознавці – так звані «пуристи» – не вважають за потрібне запозичати іншомовні терміни, а саме рекомендують творити терміни з ресурсів власної мови (як вчені в німецькій, чеській, російській мовах, у 20-х роках ХХ століття в українській), проте це не завжди вдало. Інші науковці розглядають запозичення як неупереджену реальність мовного життя, але сторонники тієї думки, що іншомовних слів у термінології не повинно бути більше 15%, так як наявність більшої кількості запозичень призводить до втрати національного обличчя мови. Варто обмежити вживання запозичених слів за наявності власних термінів.

Терміни різні за структурою, етимологією і способами творення.

За структурними моделями в підручнику Л. Мацько говориться, що «терміни переділяють на:

- однокомпонентні терміни, наприклад: паритет, резолюція, субстрат, пара лінгвістика;
- двокомпонентні терміни – найчастіше це словосполучення іменник + іменник, наприклад: ректифікація кордону, стратегія спілкування, дискурс культури, універсам культури; або прикметник + іменник, наприклад: унітарна держава, цивільна відповідальність;

- трикомпонентні конструкції, до складу яких можуть входити прийменники:

а) прикметник + прикметник + іменник, наприклад: щілинні приголосні звуки, вільна економічна зона, центральна виборча комісія;

б) прикметник + іменник + іменник, наприклад: структурний тип речення, адитивний синтез кольору, маскультурний код мови, пасивний словник мовця;

в) іменник + прикметник + іменник, наприклад: форма релігійного світогляду, речення з однорідними членами, ревізія міжнародного договору, теорія лінгвістичної відносності;

г) іменник + іменник + іменник, наприклад: категорія числа іменника, позолота образів видання;

- багатоконпонентні аналітичні терміни, що мають чотири і більше компонентів, наприклад: автоматичний стапельний приймальний пристрій, визначення авторських і суміжних прав [18, с. 34]».

Отже, ми визначили, що для термінологічної системи характерні такі способи творення: морфологічний спосіб; семантичний, що реалізується за допомогою еволюції спеціальних значень у словах природної мови; різні види запозичень. Наукові терміни створюються такими основними шляхами: вторинна номінація; словотвірний – утворення термінів за допомоги префіксів, суфіксів, складанням слів і основ, скороченням слів; синтаксичний; запозичення. За структурними моделями терміни поділяють на: однокомпонентні, двоконпонентні, трикомпонентні, багатоконпонентні.

У кожній мові спостерігається власна система словотвору, яка формується, розвивається і вдосконалюється за певними нормами. Окрім того, вона характеризується власними словотворчими ресурсами, за допомогою яких утворюються слова. І.І. Ковалик підкреслює, що «способи словотворення – це комплексна система використання різних

структурних словотворчих засобів і способів утворення дериватів з їхніми словотвірними структурами – словотвірними формами і словотвірними значеннями на всіх етапах розвитку мови [7, с.128]».

Питання словотвору поставало перед дослідниками давно та лише в наш час з'явилася дійсно реалістична можливість з'ясувати роль кожного способу словотворення в глобалізації лексичного складу мови. Проблема словотвору присвячені роботи таких вітчизняних науковців як К.Г. Городенської, В.О. Горпинича, М.А. Жовтобрюха, Н.Ф. Клименко, а також І.І. Ковалика, Г.І. Циганенко та ін. На відміну від загальнолітературного, термінологічне словотворення має свою специфіку. Це свідомий процес за думкою Н. Клименко, який «... дає можливість штучно запроваджувати в царині термінології спеціалізовані за значенням словотворчі морфемі [7, с. 34]». Важливість принципів словотворення для науки набуває особливого значення, адже розбірливість і ясність словотвірних моделей прямо пов'язана як з внутрішньою формою, мотивованістю терміна, так і з точністю, виразністю його семантики.

Говорячи про основоскладання, не слід забувати і про використання словоскладання. За словами Л. Азарової: **«юкстапозиція, або словоскладання, – це поєднання двох слів або словоформ в одному складному слові. Незалежно від того, із кількох слів складаються юкстапозити, за змістом вони мають одне значення і становлять одну лексему [1, с. 75]».**

Н.Ф. Клименко визначає юкстапозицію як: «... основоскладання кількох оформлених слів, для яких характерне поєднання двох чи більше компонентів без сполучних голосних [7, с. 90]».

До слово- й основоскладання відноситься і такий спосіб творення слів, як аббревіація. При аббревіації, як і при складанні, похідне утворюється з'єднанням компонентів декількох слів. Щодо творення

термінів унаслідок абрєвіації Д. Лотте писав, що «цей метод часто призводить до псування й перекручування мови, технічних помилок, але водночас було б неправильно його зовсім відкинути». Учений зазначає: «не можна нехтувати цим способом творення, якщо буде збережено почуття міри, мовного чуття і термінологічного смаку [9, с. 58]». В. Лейчик підкреслює: «створення абрєвіатур є найпродуктивнішим способом компрєсії багатослівних назв [11, с. 74]».

Зазвичай джерелом абрєвіатур є словосполучення, які означають предмети, явища та поняття. Щоб абрєвіатурна одиниця була доступна для тих, хто її вживає, треба, щоб кожен елемент абрєвіатури був обґрунтований відповідним словом, що входить у початкове словосполучення. О.С. Кубрякова наголошує: «Чим більша кількість повнозначних елементів у початковій структурі знаходить відображення в морфологічній структурі деривата і чим більш повне відображення елементів, тим легше стає поверхнева структура деривата ключем до його розуміння [9, с. 46]».

Терміни-абрєвіатури можуть складатися із літер, звуків, складів, то й класифікувати їх з погляду будови можна по-різному.

Морфологічний спосіб творення слів – найпродуктивніший спосіб збагачення лексичного складу мови. Найпоширенішими морфологічними способами творення термінів є: афіксація, юкстапозиція (словоскладання), абрєвіація.

1.4. Способи зв'язку слів у словосполученні

Визначальною рисою словосполучень є підрядний зв'язок між головним і залежним словами. Розрізняють три **види підрядного зв'язку**: узгодження, керування і прилягання.

1) О. Волох: «узгодженням називається такий спосіб підрядного зв'язку, за якого залежне слово вживається в тій самій формі (роду, числа, відмінка), що й головне, тобто залежне слово узгоджується з головним: чарівний голос, чарівна музика, чарівне дзеркало.

При узгодженні зміна форми головного слова вимагає зміни форми залежного: чарівного голосу, чарівної музики, чарівним дзеркалом.

Повним називається узгодження, за якого залежне слово повністю узгоджує всі свої форми з формами головного. Як правило, це узгодження прикметників, порядкових числівників, окремих розрядів займенників, дієприкметників з іменниками: рання весна, п'ятий клас, своя людина, наш друг, виконане завдання, різальний інструмент.

Неповними називають узгодження залежного слова з головним, але не в усіх формах: село Дем'янівці, село Піски (немає узгодження в граматичних формах числа); село Гайшин, місто Яготин, лікар Ярова (немає узгодження в граматичних формах роду) [25, с. 347]».

2) Л. Галузинська: «керуванням називають такий спосіб підрядного зв'язку, за якого головне слово керує залежним, тобто вимагає, щоб залежне слово стояло у певному відмінку: співати пісню, писати листа, думати про справу, піклуватися про батьків, сказати друзям [цит. за 21, с.13]».

Тим самим підтверджується думка про види керування:

«В українській мові розрізняють такі види керування:

- прийменникове;
- безприйменникове;
- сильне;
- слабке.

Безприйменникове (безпосереднє) – керування, за якого залежне слово не має прийменника: написати твір, приготувати обід, ввімкнути апарат, зустріти гостей.

Прийменникове (посереднє) – керування, за якого залежне слово має при собі посередника – прийменник: вчиться у школі, прийшов до нас, перемога за нами, працювати з металом.

За міцністю підрядного зв'язку розрізняють сильне і слабке керування.

Сильним називають керування, за якого головним словом є перехідне слово і воно вимагає від залежного форми тільки знахідного чи родового відмінка: готувати обід, випускати продукцію, складати іспити, не мати боргів, не ображати нікого, купити молока. Слабке керування спостерігається у всіх інших словосполученнях, воно не вимагає тільки певного відмінка, здійснюється за допомогою прийменника: їхати до сестри, святкувати з сестрою, їхати на олімпіаду, спати на ліжку, спати до ранку, яблуко на яблуні, яблуко переді мною, яблуко для вас [цит. за 20, с. 10]».

3) М. Жовтобрюх: «прилягання – це такий спосіб підрядного зв'язку, за якого залежне слово приєднується до головного тільки за змістом. Зв'язком прилягання приєднуються незмінювані слова і форми:

- прислівники: ходити швидко, відповідати впевнено, сміятися радісно, вставати вранці, працювати добре, погано, сумлінно;

- неозначена форма дієслова: збиралися вчитися, любила грати, хотів їхати;

- дієприслівники: сидів думаючи, ішов вагаючись, читати лежачи, співають ідучи, виступав хвилюючись, дивитись стоячи [цит. за 6, с. 120]».

Ми з'ясували, що термін – слово або словосполучення, що окреслює чітко визначене поняття певної галузі науки, культури,

техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя. Терміном може бути і слово, і словосполучення; він пов'язаний із науковим поняттям; вживається у спеціальній сфері, може існувати лише в межах одного термінологічного поля; термін системний, тобто займає чітко визначене місце в терміносистемі; термінові властиве значне функціональне навантаження; значення терміна й лексичне значення слова – це схожі категорії з певними відмінними рисами, оскільки значення термінів устанавлюють унаслідок свідомої домовленості. Виділяють три способи творення термінів: морфологічний, семантичний, різні типи запозичень. Терміни утворюються трьома способами: вторинна номінація, словотвірний, синтаксичний, запозичення.

РОЗДІЛ 2

СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ КІНОМИСТЕЦТВА У ФРАНКОМОВНІЙ ПРЕСІ

2.1. Структурні особливості кінематографічних термінологічних одиниць у франкомовній та англомовній пресі

Дивлячись на формальну структуру помітна тенденція, що французькі кінематографічні термінологічні одиниці можна розділити на **монолексемні і полілексемні** терміни. Українська дослідниця Н. Лоскутова, дослідивши 5388 кінематографічних термінологічних одиниць (100%), з'ясувала, що «найбільше поширення у французькій пресі отримали полілексемні терміни: 3718 (69%), на противагу монолексемним: 1670 (31%) [12, с. 109]».

Цей факт можна пояснити процесом ускладнення існуючих понять, а отже і, ускладненням формальної структури терміна: примноження компонентів у наявній термінологічній одиниці. Це пояснюється високим рівнем і темпом розвитку різних наук і галузей знання, що пов'язані з кіноіндустрією. Ускладнюються диференціації знань про предмети, вдосконалюються поняття, отже, і терміни, що презентують цю інформацію. Кінематографічні термінологічні одиниці, що містять кілька компонентів у своєму складі, деталізують і конкретизують значення.

Шляхом додавання визначальних компонентів до кінематографічних термінологічних одиниць утворюються нові терміни, які знаходяться в родовидових відносинах. За словником М. Журно, наприклад, родовий термін «*plan (n) (план) – comme l'image fixé, l'image de film est projetée sur une surface plane*, що означає «нерухоме зображення, зображення плівки», проектується на плоску поверхню»: *plan fixé (встановлений план)*, *plan poitrine (середній план, зйомка актора по грудях)*, *plan d'exposition (оглядовий план)*, *plan du dépoli (матовий план)*, *plan principal image (загальний план)*, *plan avec personnage en amorce (середній перший середній план)* [33, с. 786]».

Таким чином, можна говорити про утворення термінологічних гнізд із загальним родовим терміном.

За словами Н. Лоскутової «творення **полілексемних** термінів у кінотермінології французької мови відбувається шляхом синтаксичної та семантичної номінації (транстермінологізації), а також шляхом запозичення. Монолексемних термінів у франкомовній пресі майже в три рази менше (31%). **Монолексемні** кінематографічні термінологічні одиниці використовуються для передачі родових кінематографічних понять, які в результаті еволюції цих понять можуть доповнюватися видовими ознаками [13, с. 201]». Так, термін «*écran (m) – l'écran, surface blanche plane réfléchissant la lumière sur laquelle on projette l'image filmique, peut être constitué de matériaux divers et présenter des formes variées (écran courbe, hémisphérique, triple écran, etc.)*, що означає «екран, плоска біла поверхня, що відбиває світло, на який проектується кінофільм, може складатися з різних матеріалів і представлений в різних формах (кривий екран, напівсферичний, потрійний екран, і т.д.) [13, с. 204]». З появою нових технологій до цих термінів нові ознаки: *écran (m) métalisé (металізований кінопроекційний екран)*, *écran (m) circulaire*

(коловий кінопроекційний екран), *écran concave* (увігнутий кінопроекційний екран).

Монолексемні кінематографічні одиниці утворюються шляхом семантичної деривації, морфологічного та синтаксично-морфологічного способів, а також у процесі матеріального і семантичного запозичення.

На противагу французьким, розглянемо структурні характеристики англійських кінематографічних термінів. Тут помітна висока продуктивність і регулярна повторюваність вживання певних терміноутворюючих елементів та формування певного термінологічного словотвірного фонду.

Залежно від того, які з мовних засобів беруть участь у термінотворенні, Е. Куц презентує свою думку: «кінематографічні терміни можна поділити на три типи:

- терміни-прості слова (*tape* – кіноплівка, *cast* – склад акторів, *shot* – кадр, *projector* – проектор, *montage* – монтаж);

- терміни-складні слова: (*screenwriter* – сценарист, *cinematographer* – режисер-оператор, *melodrama* – мелодрама) [30, с. 47-50];

- терміни-словосполучення (*film-editor* – редактор фільму, *set decorator* – художник з декорацій, *sound editor* – звукорежисер, *film cut* – остаточний монтаж) [10, с. 26]».

Е. Куц додає: «серед одиниць термінологічної кінематографічної лексики виокремлюються:

- іменники (*mystery* – містерія, *cast* – акторський склад, *reel* – короткометражний фільм, *film* – фільм, *caption* – субтитр, *shot* – кадр, *subtitles* – субтитри);

- прикметники (*visual* – зоровий, *black* – чорний, *white* – білий, *lead* – головна);

- дієслова (*to dub* – дублювати, *to shoot* – знімати, *to cut* – монтувати, *assemble* – монтувати, *to cast* – розподіляти ролі);

- герундії та віддієслівні іменники (*dubbing* – дублювання, *casting* – розподіл ролей) [10, с. 27]».

Термінологічні словосполучення більш конкретизують поняття і слугують подальшому структуруванню й деталізації термінолексики. Саме тому у сучасній кінематографічній англійській пресі важливе місце належить термінам-словосполученням. Вони означають окремі поняття галузі й передають їх складну внутрішню співвіднесеність і багатоаспектність.

Складні багатокомпонентні терміни кінематографії англійської мови мають бути скорочені, внаслідок чого виникають їх аббревіатури, наприклад: *HD* – *High Definition* – телебачення високої чіткості; *CA* – *California* – Каліфорнія; *MC* – *Master of Ceremonies* – ведучий.

Поповнення складу кінотермінів англійської мови відбувається наступними шляхами:

1) суфіксації:

-er / -or (*cinematographer* – режисер-оператор, *filmmaker* – кіно виробник, *exhibitor* – особа, яка організовує показ фільму);

-ing (*shooting* – зйомка, *dubbing* – дубляж, *casting* – кастинг акторів);

-ion (*action* – екшн, *pin cushion* – ефект увігнутих країв в кадрі, *transition* – перехід від однієї сцени до іншої);

2) префіксації:

non- (*non-cinema* – програмний матеріал для кінотеатрів, *non-synchronized* – звук, що відтворюється в кінотеатрах звичайно з компакт-диска, коли кінофільм не демонструються);

sub- (*subtitles* – субтитри, *subtractive* – субтрактивний);

super- (*superfilm* – суперфільм, *superadditivity* – супераддитивність, *supervisory frame* – супервизорний кадр),

pre- (*prescore* – робити звукозапис до зйомки, *pre-production* – допостановочний, *prequel* – передісторія фільму).

У сфері загальноновживаних кінематографічних термінів англомовної преси кількість багатоконпонентних одиниць значно перевищує кількість одноконпонентних термінів.

Отже, ми з'ясували, що англійська кінематографічна термінолексика більше направлена на створення багатоконпонентних термінів, що передають складну внутрішню систему галузевих понять, їхню різносторонність і важливу структуру. Тому, багатоконпонентні терміни віддзеркалюють широкий загальнономовний процес створення найбільш вмотивованих і точних назв, а також сприяють подальшій деталізації термінів.

Серед багатоконпонентних лексичних одиниць, виокремлених у сфері кінематографічної термінолексики, М. Ляховецька говорить про «кореляцію»:

- прикметник+іменник (*silent film* – німе кіно, *animated film* – мультфільм, *rough cut* – чорновий варіант, *talking pictures* – звукове кіно, *black-and-white film* – чорно-білий фільм, *celluloid film* – фільм на кіноплівці, *long shot* – загальний план, *visual editor* – екранний редактор, *medium shot* – середній план, *editing room* – монтажна кімната, *shooting schedule*);

- іменник+іменник (*sound track*, *motion picture*, *director's cut*, *film editor* – графік зйомок, *film clip* – фрагмент фільму, *feature film* – художній фільм);

- іменник+прийменник+іменник (*director of photography* – оператор, *credits* – список організаторів, *subtitles of the film* – субтитри для фільму);

- дієслово+іменник, дієслово+(прикметник)+герундій (*to shoot a film* – знімати фільм, *to make a film* – знімати фільм, *to change a film* – заміна плівки, *to cast a film* – розподіляти ролі, *to make a (sound-recording* – записувати) [17, с. 13]».

Ми прийшли до висновку, що поповнення термінологічного словника англомовної преси відбувається за рахунок словоскладання (приблизно 50%). Отже, композити в системі досліджуваних терміноодиниць переважно превалюють. Утворені шляхом складання повних основ, такі терміноодиниці у більшості репрезентовані іменниками. Ця група привертає увагу своїми номінативними сполученнями, що знаходяться на межі між складним словом та словоскладанням. До цієї групи М. Мелех відносить такі «терміни:

- двокомпонентні комплекси, утворені за моделями N+N, наприклад: *set construction* – установка декорацій, *production designer* – художник-постановник, *storyboard artist* – художник розкадровки;

- номінативні аналітичні комплекси, утворені за моделями Adj +N: *major production* – основне виробництво, *final cut* – остаточний монтаж, *edited scenes* – зредаговані сцени [20, с. 13]».

Слід відмітити, що виділені англійські номінативні моделі в цілому називають конкретний предмет, що має свої диференціальні ознаки у межах певного класу предметів, а взятий окремо інший компонент даного номінативного комплексу презентує цей самий предмет у якості окремого представника всього виду.

Отже, кінематографічні термінологічні одиниці франкомовної преси представлені двома великими структурними категоріями термінів: полілексемними термінологічними одиницями і монолексемними термінологічними одиницями. Перших майже втричі більше, ніж других, що обгрунтовується розвитком існуючих в кінотермінології

понять, їх конкретизацією, що веде до ускладнення формальної структури кінематографічних термінологічних одиниць.

У нашій роботі ми представили велику кількість англійських термінів-словосполучень, які мають дво-, три- і багатокomпонентну структуру. Головною властивістю двокомпонентних термінів є те, що їм характерне систематичне вживання в мові (приблизно 50%) та з них утворюють багатокomпонентні терміноодиниці, які перебувають на межі з дефініціями понять. До складу термінологічних словосполучень входять як власне терміни, так само і слова так званого нетермінологічного характеру. Незважаючи на те, що терміни-словосполучення характеризуються різним ступенем смислової розподіленості, самостійність окремих їх компонентів не так виражена або зовсім втрачена, тому за характером значення вони наближаються до окремого слова.

2.2. Способи творення кінотермінів у французькій пресі

Підсистема національної мови, кінематографічна термінологія використовує ті ж способи називання, що і літературна мова, але обирає при цьому найбільш адекватні словотвірні засоби і термінотворчі моделі. Н. Лоскутова показала, що «нові кінематографічні термінологічні одиниці творяться як шляхом використання внутрішніх ресурсів мови, так і використовуючи зовнішньомовні способи творення термінів. Було досліджено 5388 кінематографічних термінологічних одиниць, тому французькі кінематографічні термінологічні одиниці утворюються наступними **способами**: синтаксичним – 66%; семантичним – 18,2%; запозичення – 6,6%; морфологічний спосіб – 5,7%; синтаксично-морфологічний спосіб – 3,5% [12, с. 165]».

Це свідчить про те, що найпродуктивнішим способом творення кінематографічних термінологічних одиниць є саме синтаксичний

спосіб, тому проаналізуємо ґрунтовніше цей спосіб. Найменш продуктивним є синтаксично-морфологічний.

Найпоширенішим способом називання кінематографічних термінів у французькій мові є **синтаксичний спосіб**, який належить до внутрішньомовних засобів і характеризується створенням кінематографічних термінологічних словосполучень від наявних моноксемних одиниць. Наприклад: *agrandissement* (m) *cinématographique* (розвиток кіно), *assistant* (m) *réalisateur* (помічних режисера), *projection* (f) *à deux dimensions* (двовимірна проєкція).

Французькі кінематографічні термінологічні одиниці можуть складатися з 2-7 термінокомпонентів, що дозволяє розділити їх на **двокомпонентні** та **багатокомпонентні**.

Термінокомпоненти можуть з'єднуватися за допомогою керування, узгодження чи прилягання.

Найбільш розповсюдженим є граматичний зв'язок **керування**. Бо прийменниковий тип зв'язку у французькій мові взагалі превалює, адже вона належить до аналітичного типу мов: *film* (m) *en couleurs* (кольоровий фільм), *morceau* (m) *de film* (фрагмент фільму).

Друге місце займає в кінематографічній термінології французької мови граматичний зв'язок **узгодження**, під час якого формується морфологічне уподібнення двох компонентів: *fou* (m) *artistique* (художнє розмиття), *projection* (f) *muette* (німа проєкція).

Прилягання належить до непродуктивного виду граматичного зв'язку у французькій мові через відсутність морфологічного керування: *négatif* (m) *image* (негативне зображення).

Отже, ми виділили наступні способи творення французьких кінематографічних термінологічних одиниць: синтаксичний, семантичний, запозичення, морфологічний, синтаксично-морфологічний спосіб. Найбільш продуктивним називають синтаксичний. Французькі

кінематографічні термінологічні одиниці поділяються на двокомпонентні та багатоконпонентні. Термінокомпоненти з'єднуються за допомогою керування, узгодження чи прилягання.

2.3. Терміни-юкстапозити в терміносистемі французької мови

Один з найважливіших аспектів термінознавства є аналіз шляхів творення нових термінів. Адже, ХХ століття і початок ХХІ століття відоме вируючим розвитком національних терміносистем, дійсно термінологічним «бумом». Опис та аналіз термінотворчих процесів сприяє владнанню і гармонізації терміносистем, а також конкретизації який із способів термінотворення є оптимальним.

Одним з поширених способів творення термінів є **словоскладання**, який відноситься до **синтаксично-морфологічного способу творення кінематографічних термінів**. Проблемою формування нових лексичних одиниць шляхом словоскладання раніше займалися як вітчизняні мовознавці (Л. Азарова, К. Городенська, М. Жовтобрюх, Н. Клименко, О. Стишов), так і зарубіжні лінгвісти (Е. Бенвеніст, Г. Гросс, А. Дарместетер, Д. Корбен, М.-Ф. Мортюре). Були досліджені словотворчі моделі, лінгвальний статус, логіко-синтаксичні відношення між компонентами складних слів. Тим не менш, вивчення системи словоскладання залишається актуальним.

Н. Лоскутова визначила, що **«словоскладання (юкстапозиція)»** належить до синтаксико-морфологічного способу словотворення та передбачає поєднання в одному складному слові двох і більше простих слів або форм слів.

Лексичні одиниці, отримані таким чином, називаються **складними словами** або **юкстапозитами**. В історичному плані словоскладання є першою сходинкою під час утворення складних слів.

Юкстапозит являє собою цілісно оформлену лексичну одиницю, між компонентами якої не повинно існувати синтаксичних відносин. Компоненти юкстапозитів характеризуються позиційною стійкістю, їх порядок є фіксованим, а перестановка – неможливою. У зв'язку з цим можна говорити про семантичну неподільність юкстапозитів: лексичне значення складного слова не дорівнює сумі значень його компонентів, а, отже, характеризується певним ступенем ідіоматичності [14, с. 144]».

Компоненти юкстапозитів складають нерозривну сукупність і висловлюють єдине уявлення. При цьому один з компонентів виконує функцію характеристики, презентуючи видову відмінність, а інший є опорним компонентом.

Зі структурної точки зору цілісний вигляд юкстапозита виявляється в написанні компонентів разом та/або їх написанні через дефіс, а також при наявності одного головного наголосу. Ці ознаки дозволяють відрізнити юкстапозити від протилежних словосполучень.

Взагалі помітно, що словоскладання більш характерне для утворення складних іменників. Це твердження правдиве також і для терміносистеми кінематографа досліджуваної мови: більшість французьких кінематографічних термінів є іменниками-юкстапозитами. У терміносистемі кінематографа французької мови тільки один термін являє собою прикметник-юкстапозит: *négatif-positif* (негатив-позитив).

На думку Н. Лоскутової: «найбільш продуктивною моделлю в терміносистемі кінематографа французької мови є модель «іменник+іменник». За цією моделлю утворено 66 термінів у французькій мові.

За типом логіко-синтаксичних відношень між компонентами складного слова виділяють два види зв'язку:

1) обидва компоненти синтаксично координуються, вони рівноправні в значеннєвому відношенні. Юкстапозити цього типу

створені на основі словосполучень із сурядним зв'язком. Синтаксичним еквівалентом подібних складних слів є словосполучення зі сполучниками ... et ... / ... і... або ... comme... / ... як ... : *caméra-stylo* (f) (камера-ручка), *enregistreur-reproducteur* (m) (рекордер-репродуктор), *révélateur-fixateur* (m) (фіксатор-розробник).

Подібні юстапозити у французькій лінгвістиці трактуються як **ендоцентричні** [12, с. 151]».

Варто відзначити, що Н. Клименко розмежовує два види словосполучень зі сполучником як: «ті, які виражають функціональне призначення предмета, і ті, в яких підкреслює схожість предметів. У французькій терміносистемі кінематографа було виокремлено тільки терміни, компоненти яких висловлюють функціональне призначення предмета [7, с. 203]».

2) «один компонент юстапозита підпорядковується іншому, відповідно, у значеннєвому плані вони є нерівноправними. Такі складні слова можуть трансформуватися в атрибутивні словосполучення, де один компонент буде конкретизувати інший: *bande-vidéo* (f) (відеозапис), *caméra-son* (f) (звукова камера) [7, с. 204]»;

М.-Ф. Мортюре називає такі юстапозити «**екзоцентричними** [34, с. 105]».

В основному такі іменники це запозичені складні слова: *block-booking* (m) (блок-бронювання), *click-stop* (m) (клік-стоп), *fish-eye* (m) (риб'яче око), *key-light* (f) (підсвічування клавіші);

У французькій терміносистемі кінематографа виділена лише невелика група іменників-юстапозитів, компоненти якої знаходяться в родо-видових відносинах. Це складні слова, де родовим словом є термін *image*: *image-action* (f) (зображення-дія), *image-perception* (f) (сприйняття зображення), *image-temps* (f) (час зображення).

Друге місце за кількістю утворених термінів-юкстапозитів у терміносистемі кінематографа французької мови займає модель «Adj+N». За цією моделлю утворено 14 термінів у французькій мові.

Такі терміни виділяються з-поміж усіх тим, що більшість з них – це запозичені слова з інших мов: *background (m)* (фон), *bluescreen (m)* (синій екран), *heimatfilm (m)* (кінематична плівка);

Варто помітити, що з точки зору синхронії такі утворення відносять до простих слів, так як в мові-реципієнті вони розуміються як структурно-цілісні одиниці, а їх афіксальні форманти не сприймаються як словотвірні [8, с. 17]. Тим не менш, було б логічно віднести подібні запозичення до юкстапозитів, оскільки структурно в них можна виділити кілька компонентів .

Особливо чітко це спостерігається на прикладі спільнокоренових термінів, часто антонімічних, утворених за однією моделлю: *bluescreen (m)* (синій екран) – *greenscreen (m)* (зелений екран).

У французькій терміносистемі кінематографа лише три прикметники-юкстапозити створено засобами французької мови: *court-métrage (m)*, *longmétrage (m)*, *moyen-métrage (m)*. Всі три терміна позначають тривалість кінофільму або окремої його частини.

Серед моделей, що дозволяють утворювати іменники-юкстапозити у французькій терміносистемі кінематографа, Н. Лоскутова говорить: «продуктивною також є модель **дієслово + іменник**, де іменник виступає в ролі доповнення. За даною моделлю було утворено 8 термінів. Особливістю даної конструкції є незмінність дієслівної форми, тобто дієслово завжди стоїть у 3 особі однини теперішнього часу, а також відсутність детермінанта перед іменником [29, с. 36]». Влучні такі приклади: *cache-collure (m)*, *coupe-flux (m)*, *porte-filtre (m)*, *portelampe (m)*, *porte-objectif (m)*. Компоненти подібних конструкцій з'єднані між собою предикативно-об'єктними відносинами.

Ми з'ясували, що словоскладання (юкстапозиція) належить до синтаксико-морфологічного способу словотворення та означає поєднання в одному складному слові двох і більше простих слів або їх форм. Найпоширеніші моделі утворення термінів-юкстапозитів: іменник+іменник, прикметник+іменник, дієслово+іменник. Найбільш продуктивною моделлю в терміносистемі кінематографа французької мови є модель іменник+іменник. За типом логіко-синтаксичних відношень між компонентами складного слова виділяють два види зв'язку: рівноправний і нерівноправний.

2.4. Базові семантичні типи кінотермінів у французькій пресі

Щодо лексичної семантики, то в терміносистемі кінематографа французької мови Н.Лоскутова відзначає «шість основних лексичних груп юкстапозитів із загальною семантичною ознакою:

1) найменування професій кіномистецтва: *aide-accessoiriste* (m) (помічник-реквізитор), *assistant-producteur* (m) (помічник продюсера), *faire-valoir* (m) (каскадер);

2) найменування інструментів, предметів, засобів кіносправи: *banc-titre* (m) (трибуна камери), *cive-écran* (f) (рідинний світлофільтр), *disque-obturateur* (m) (диск переривника), *press-book* (m) (альбом з фотографіями), *sunlight* (m) (світло);

3) найменування жанрів, видів, напрямів кінематографа: *cinéma-vérité* (m) (документальне кіно), *Kammerspiel* (m) (камерне виконання драматичного твору), *underground* (m) (авангардистське (часто аматорське) мистецтво);

4) найменування прийомів та методів кіномистецтва: *plan-séquence* (m), *play-back* (m), *image-mouvement* (f), *son-image-mouvement* (m), *hors-champ* (m);

5) найменування одиниць виміру: *foot-candle (m)* (фут-свічка (одиниця освітленості));

б) найменування приміщень, комплексів: *box-office (m)* (касовий успіх (в театрі)), *camion-laboratoire (m)* (пересувна лабораторія), *drive-in (m)* (ресторан, кіно, банк для клієнтів в автомобілях) [12, с. 178; 35, с. 79]»;

У французькій терміносистемі кінематографа найбільша кількість юкстапозитів в розділі предметів і засобів кіносправи (38 термінів). Ця група виділяється неоднорідністю складу і містить терміни-юкстапозити, утворені за допомогою національних компонентів, а також запозичені з інших мов термінологічні одиниці.

Наприклад Н. Лоскутова в своїй статті про юкстапозити вважає, що «термін *caméra-son (f)* позначає звукозаписну камеру, яка дозволяла проводити кінознімання з синхронним записом звукового супроводу. Латка на місці склейок на монтованій звуковій доріжці, яка дозволяє приховати шумові перешкоди, отримала назву *cache-collure (m)*. Для позначення оптичних систем, що дозволяють знімати акторів на синьому або зеленому фоні (з наступною заміною цього фону на будь-який інший), французька терміносистема кінематографа запозичила англійські терміни *bluescreen (m)* та *greenscreen (m)*. І лише через певний час у досліджуваній терміносистемі з'явилися терміни-кальки *fond bleu (m)* і *fond vert (m)*, які тепер функціонують паралельно [12, с. 201]».

Мова як і будь-яка система керується достатньою кількістю законів та засобів створення нових уявлень про предмети, які з'являються у спеціальній лексиці та потребують називання. Уживання загальнономовних слів у різних галузях науки засноване на тих самих законах та механізмах створення різних «ситуацій» їх вживання.

Шляхом іменування слово-термін, що підлягає лінгвістичному аналізу, об'єднується принаймні однією спільною лексичною

парадигматичною семою. Саме тому логічним у термінознавстві є метод розчленування терміна на складові семантичні частини з метою уточнення його семантики.

Під час написання роботи ми дослідили такі журнали: «American Cinematographer», «Cinefantastique», «Cinefex», «Entertainment Weekly», «Film Journal International», «MovieMaker», «Screenland», «Starlog». Ми наведемо список основних тематичних груп та проведемо їх аналіз.

Основними групами термінів стали:

1. назви професій;
2. жанри фільмів;
3. види фільмів;
4. терміни, що стосуються звуку;
5. терміни, що стосуються освітлення;
6. терміни, що стосуються зйомки певних кадрів;
7. назви організацій;
8. назви реалій (події, течії, власні назви, okazionalizmi);
9. назви технічного оснащення.

Найбільш численна група – це назви професій кінематографу, за підрахунками приблизно 38%. Частина цих термінів запозичена з області вирішення організаційних питань кіновиробництва (*agent* – агент; *producer* – продюсер, *location manager* – менеджер з питань місця зйомки фільмів), зі сфери театру (*actor*, *actress* – актор, акторка; *cast* – актори фільму, *director* – режисер, *double* – дублер) та інших сфер мистецтва (*colorist* – художник-колорист, *composer* – композитор, *conductor* – дирижер звукозапису, *choreographer* – хореограф). Вказана група включає також велику кількість варіантів назв посад їхніх помічників. Наприклад, асистента оператора називають *assistant camera*, *assistant camera operator*, *first assistant cameraman*, *1st assistant cameraman*, *1st assistant camera*, *assistant cameraman*, а також *camera*

assistant; асистента з монтажу позначають як *assistant film editor*, так і *assistant picture editor*, *assistant sound editor*, *assistant editor*, *first assistant editor*, *second assistant editor*, *apprentice editor editing room crewmember*; помічник освітлювача – окрім терміну *best boy* використовуються також наступні одиниці: *assistant chief lighting technician*, *best boy grip* [41, с. 48].

Наступною групою є група термінів, які позначають жанри кіно. Ця група теж налічує велику кількість термінів, приблизно 17%. Деякі терміни цієї групи стали архаїзмами, наприклад, *talkie* – використовують лише для позначення звукового кіно 20-х та 30-х рр. ХХ ст., тобто декад, коли німе кіно поступилося місцем звуковому. Деякі жанри належать до окремих країн, де вони виникли, а вже потім з'явилися в інших країнах. Наприклад, *anime* – жанр японської мультиплікації; *direct cinema* – жанр документального кіно США з 60-х рр. ХХ ст.; *German expressionism* – жанр німецького кіно 20-х рр. ХХ ст.; *spaghetti western* – жанр італійського кіно за участі американських акторів; *martial arts* (їх ще називають *chop-socky*, *chopsocky*) – жанр кіно, де активно використовують зображення східних бойових мистецтв.

Близькою до групи жанрів кіно є група термінів, що називають сфери кінематографу (приблизно 17%). Ці терміни презентують різноманітні назви фільмів, що вказують на різницю в розмірі (*clip* – кліп; *opereeler* – десяти чи дванадцяти хвилинна кінострічка, *short* – фільм, що йде впродовж 30 хвилин, *short subject* – 45-хвилинна кінострічка; *teaser trailer* – рекламний ролик фільму), успіху прокату (*sleeper hit* – фільм, що мав неочікуваний успіх у прокаті), в часі виходу (*premiere*, *bow*, *debut* – прем'єра; *supporting feature* – кінострічка, яка супроводжує прем'єру), а також ролики телебачення (*television spot*, *commercial*, *ad* – рекламні ролики) та ін [44, с. 16].

Тематичні групи на позначення звукових, освітлювальних ефектів та термінів щодо кадрів є досить складними та специфічними, адже тут вказані терміни вузької спеціальності сфери кіно. Часто компонентами цих термінів виступають мовні одиниці *sound* (*direct sound* – звуки та шуми, що записані під час зйомки, *sync sound* – синхронний звук), *light* (*back lighting* – заднє освітлення, *key light* – базове світло) та *shot* (*dolly shot* – кадр, знятий у русі, *library shot* – архівні кадри, тобто кадри, що не були зняті для конкретної стрічки, але використані в ній).

Наступну групу складають терміни, що позначають назви технічного оснащення (приблизно 8%). Сюди входять назви камер, приладів монтажу, звукозапису, освітлення та інше обладнання. Найбільш розповсюдженими є *camera* – камера, *iris* – діафрагма, *microphone* (*mike, mic*) – мікрофон, *moviola* – прилад для монтажу та ін.

Не можна залишити без уваги групу термінів, що позначають назви організацій, що пов'язані зі сферою кіно (приблизно 5%). Це група онімів, які позначаються аббревіатурами: *American Cinema Editors (ACE)*, *Association of Motion Picture Sound (AMPS)*, *National Film Theatre (NFT)* та ін [37, с. 33].

Ще однією тематичною групою терміносистеми сфери кіно є терміни, що визначають культурні явища, течії чи події, які увійшли до історії та вплинули на формування мистецтва в цілому (приблизно 5%). До таких відносять *avant garde* – французький авангард, *free cinema* – англійське вільне кіно, *movie brats* – покоління голівудських режисерів, що почали активно працювати починаючи з 70-х рр. XX ст., *New Wave* – Нова Хвиля та ін.

Таким чином, підводячи підсумки проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки. Термінологія сфери кіно це важлива частина загальної терміносистеми англійської мови, що активно вдосконалюється і модернізується. Досліджений наявний матеріал було

умовно поділено на такі тематичні групи: жанри фільмів; види фільмів; терміни, на позначення звукового оформлення кінопродуктів; терміни, що стосуються освітлення; терміни, що стосуються зйомки певних кадрів; назви організацій; назви реалій (події, течії, власні назви, okazionalizmi); назви професій; назви технічного оснащення.

Точний аналіз специфічних випадків використання лексики кожної з цих груп допомагає нам виявити тенденції розповсюдження термінів у англомовній пресі. Так, наприклад, терміни груп технічного оснащення, звуку, освітлення та зйомки певних кадрів є більш вузькоспеціалізованими і вживаються лише фахівцями даної сфери.

За час дослідження виявлено 9 базових семантичних груп термінів кінематографу в англомовній пресі, найбільш продуктивними з яких стали назви професій кінематографу та назви технічного оснащення.

Ми виділили шість основних лексичних груп юстапозитів із загальною семантичною ознакою: найменування професій кіномистецтва; найменування інструментів, предметів, засобів кіно справи; найменування жанрів, видів, напрямів кінематографу; найменування прийомів та методів кіномистецтва; найменування одиниць виміру; найменування приміщень, комплексів.

Кінематографічні термінологічні одиниці французької мови представлені двома великими структурними класами термінів: полілексемними термінологічними одиницями і монолексемними термінологічними одиницями. Перші майже втричі перевищують кількість других, що пояснюється розвитком наявних в кінотермінології понять, їх конкретизацією, що призводить до ускладнення формальної структури кінематографічних термінологічних одиниць.

Ми виокремили наступні способи творення французьких кінематографічних термінологічних одиниць: синтаксичний, семантичний, запозичення, морфологічний, синтаксично-морфологічний

спосіб. Найбільш продуктивним є синтаксичний. Французькі кінематографічні термінологічні одиниці поділяються на двокомпонентні та багатоконпонентні. Термінокомпоненти з'єднуються за допомогою керування, узгодження чи прилягання.

Ми проаналізували матеріал і виявили, що словоскладання (юкстапозиція) належить до синтаксико-морфологічного способу словотворення та означає поєднання в одному складному слові двох і більше простих слів або форм слів. Найпоширеніші моделі утворення термінів-юкстапозитів: іменник+іменник, прикметник+іменник, дієслово+іменник. Найбільш продуктивною моделлю у франкомовній пресі є модель іменник+іменник. За типом логіко-синтаксичних відношень між компонентами складного слова виділяють два види зв'язку: рівноправний і нерівноправний.

Словоскладання в терміносистемі кінематографа французької мови спостерігається рідше, ніж інші засоби термінотворення, що пояснюється певною громіздкістю конструкції. Терміни, утворені шляхом словоскладання, характеризуються цілісною оформленістю, є складними за структурою і мають загальний план вираження та змісту. Склад термінів-юкстапозитів відрізняється неоднорідністю і містить національні, інтернаціональні та запозичені компоненти. У франкомовній пресі спостерігається кількісне переважання термінів, що позначають предмети і засоби кіносправи.

ВИСНОВКИ

Наше дослідження було присвячене семантико-структурним особливостям термінів кіномистецтва у франкомовній та англomовній пресі. В наш час проблема дослідження термінів окремої галузі є актуальною.

Інтенсивний розвиток кінематографії сприяв формуванню особливого компонента лексичної системи, який є автономною, незамкненою галуззю знання, що розвивається і вдосконалюється.

В результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків.

У нашій роботі відображено декілька дефініцій терміна лінгвістами. Найбільш влучним ми вважаємо такий: термін – слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя.

Характерні ознаки терміна: належність до певної термінологічної системи; наявність дефініції (визначення); однозначність в межах однієї терміносистеми; точність; стилістична нейтральність; відсутність синонімів та омонімів у межах однієї терміносистеми; відсутність експресивності, образності, суб'єктивно-оцінних відтінків.

Класифікація термінів – це розподіл термінів, які використовуються за їх узагальненими ознаками спорідненості та відмінності. Один із системних принципів класифікації є розподіл термінологічної лексики за галузевою спорідненістю: суспільно-політична (економічна, філософська, логічна, психологічна, педагогічна, історична, юридична, дипломатична, фінансова, офіційно-ділова); мистецька і мистецтвознавча (музична, театральна, кіно мистецька, образотворче мистецтво, архітектура); спеціальна наукова

термінологічна лексика (математична, фізична, хімічна, біологічна, фізіологічна, ботанічна, зоологічна, географічна, геологічна).

Залежно від ступеня спеціалізації значення терміни можна поділити на три основні групи: загальнонаукові, міжгалузеві, вузькогалузеві.

Для термінологічної системи характерні такі способи творення: морфологічний спосіб, семантичний, різні типи запозичень.

Терміни утворюються такими основними способами: вторинна номінація, словотвірний, запозичення.

За структурними моделями терміни переділяють на: однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні, багатоконпонентні.

Розрізняють три види підрядного зв'язку: узгодження, керування і прилягання.

Ми виділили шість основних лексичних груп юкстапозитів у франкомовній та англкомовній пресі із загальною семантичною ознакою: найменування професій кіномистецтва; найменування інструментів, предметів, засобів кіно справи; найменування жанрів, видів, напрямів кінематографа; найменування прийомів та методів кіномистецтва; найменування одиниць виміру; найменування приміщень, комплексів.

Ми виокремили наступні способи творення французьких кінематографічних термінологічних одиниць: синтаксичний, семантичний, запозичення, морфологічний, синтаксично-морфологічний спосіб. Найбільш продуктивним є синтаксичний. Французькі та англійські кінематографічні термінологічні одиниці поділяються на двокомпонентні та багатоконпонентні. Термінокомпоненти з'єднуються за допомогою керування, узгодження чи прилягання.

Ми з'ясували, що словоскладання (юкстапозиція) належить до синтаксико-морфологічного способу словотворення та передбачає поєднання в одному складному слові двох і більше простих слів або

форм слів. Найпоширеніші моделі утворення термінів-юкстапозитів: іменник+іменник, прикметник+іменник, дієслово+іменник. Найбільш продуктивною моделлю в терміносистемі кінематографа французької мови є модель іменник+іменник. За типом логіко-синтаксичних відношень між компонентами складного слова виділяють два види зв'язку: рівноправний і нерівноправний.

Кінематографічні термінологічні одиниці французької мови представлені двома великими структурними класами термінів: полілексемними термінологічними одиницями і монолексемними термінологічними одиницями.

В сучасній науці словоскладання більше характерне для утворення складних іменників. Це твердження справедливе також і для терміносистеми кінематографа досліджуваної мови: більшість французьких кінематографічних термінів є іменниками-юкстапозитами.

В ході дослідження було виділено 9 базових семантичних груп англійський кінематографічних термінологічних одиниць, найбільш продуктивними з яких стали назви професій кінематографу та назви технічного оснащення.

Дивлячись на те, які з мовних засобів беруть участь у термінотворенні, кінематографічні терміни англійської мови можна поділити на три типи: терміни-прості слова, терміни-складні слова, терміни-словосполучення.

Серед монокомпонентних одиниць термінологічної кінематографічної лексики англійської мови виділяють: іменники, прикметники, дієслова, герундії та віддієслівні іменники.

Найшвидше термінологічний склад кінолексики англійської мови збагачується за рахунок словоскладання (приблизно 50%). Отже, композити в корпусі досліджуваних терміноодиниць складають більшу їх частину. Сформовані шляхом складання повних основ, такі

термінологічні одиниці загалом представлені іменниками. Цей клас ідентифікується своїми номінативними поєднаннями, що знаходяться на межі між складним словом та словоскладанням. До цієї групи належать: двокомпонентні комплекси, утворені за моделями іменник+іменник; номінативні аналітичні комплекси, утворені за моделями прикметник+іменник. Незважаючи на те, що терміни-словосполучення характеризуються різним ступенем смислової розкладності, самостійність компонентів або відсутня або майже непомітна, тому за характером значення вони наближаються до окремого слова.

Аналіз кінематографічної термінології на матеріалі франкомовних та англomовних видань дозволяє стверджувати, що кінематографічна термінологія: стала органічною частиною національної літературної мови і відповідає нормам і правилам утворення і функціонування французької та англійської мови; представляє сформовану і неоднорідну систему, до якої входить, окрім загальноповживаної і термінологічної лексики, також і номенклатурна лексика; структурна та семантична організація кінематографічних термінів значною мірою залежить від системних можливостей досліджуваної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Е. Складання як один із способів словотвору / Л. Е. Азарова, Н. Й. П'яст. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. 132 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка : уч. пособ. Москва : Иностр. лит., 1955. 416 с.
3. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посіб. Київ: Арт ЕК, 1999. 365 с.
4. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова. К., 2008. 278 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : Близько 250 000 слів / укл. та гол. ред. Олег Єрошенко. Донецьк : Глорія Трейд, 2012. 864 с.
6. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К., 2000. 218 с.
7. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові / Н. Ф. Клименко. К. : Наук. думка, 1984. 251 с.
8. Кондратьева, Т.С. Лексико-семантические и деривационно-метаязыковые особенности терминосферы «Экономика – Рынок» [Текст]: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Т.С. Кондратьева. М., 2001. 18 с.
9. Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности : монография / Е. С. Кубрякова. М. : ЛИБРОКОМ, 2010. 160 с.
10. Куц Е.О. Історія розвитку, структурно-семантичні особливості та способи творення кінотермінів англійської мови [Текст] / Е. О. Куц // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. Чернівці : ЧНУ, 2014. Вип. 690/691: Германська філологія. С. 308–313.

11. Лейчик В. М. Номенклатура — промежуточное звено между терминами и собственными именами // Вопросы терминологии и лингвистической статистики: Межвуз. сб. Воронеж, 1974. С. 73–86.
12. Лоскутова Н.М. Кінематографічна термінологія: структура та семантика (на матеріалі французької та української мов): дис. ... канд. філ. наук : 10.02.17 / Одеса, 2016. 339 с.
13. Лоскутова Н.М. Особливості суфіксального термінотворення у кінематографічній терміносистемі французької та української мов [Електронний ресурс] / Н. М. Лоскутова // Львівський філологічний часопис. 2018. № 3. С. 149–154.
14. Лоскутова Н.М. Терміни-юкстапозити в терміносистемі кінематографа французької та української мов [Електронний ресурс] / Н. М. Лоскутова // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. 2014. Кн. 1. С. 144–148.
15. Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики. СПб.: Искусство-СПБ
16. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. М., 1961. 159 с.
17. Ляховецкая М.Я. Специфика номинативного аспекта кинотерминологии : автореф. дис.... канд. филол. наук : 10.02.04 / Марина Яковлевна Ляховецкая. Саратов, 1989. 22 с.
18. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура фахової мови: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2007.
19. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування / З. Мацюк. К. : Каравела, 2005. 352 с.
20. Мелех Н.П. Проникновение терминологических единиц в общеупотребительную лексику : экспериментально-сопоставительное исследование на материале разностилевых английских текстов :

- автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / Наталья Петровна Мелех. Пятигорск, 2004. 15 с.
21. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української літературної мови. Тернопіль, 2000. 276 с.
22. Реформатский А. А. Введение в языкознание. М.: Учпедгиз, 1955. 396 с.
23. Романова О.О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номен / О. О. Романова // Термінологічний вісник. 2011. Вип. 1. С. 55–62.
24. Стаховська Н. Термін як елемент системи мовного вираження спеціальних понять // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. пр. / Відп. ред. Л. О. Симоненко. К., 2001. Вип. IV. С. 277–280.
25. Тимощук К.О. Структурні особливості кінематографічних термінологічних одиниць у франкомовній та англomовній пресі / К.О. Тимощук // Магістерські студії. 2020. Вип. 20. С. 216–218.
26. Шевчук, Світлана Володимирівна. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Алерта, 2011. 694 с.
27. Brown V. Cinematography : Theory and Practice : manual. New York : Focal Press, 2001. 366 p.
28. Burnet D. Hilary contre Monica. *New Press*. 1998. № 8. P. 8–13.
29. Caron I. Le prince de Bel Air était le héros de mes rêves. *Journal*. 1999. № 273. P.8.
30. Carr H. Making own movies. *Screenland*. 1922. №4. P. 35–38.
31. Garcia L. Une souris et des tours. *Journal*. 2004. № 2078. P. 62–63.
32. Gascoin P. Tonya Kinzinger. Objectif mode. *Journal*. 2006. № 1037. P. 6–8.
33. Houston D. The Sounds Of Trek. *Starlog*. 1979. № 26. P. 52–53.
34. Journot M.-T. Le vocabulaire du cinéma : vocabulaire. Paris : Librairie Hachette, 1986. 1196 p.

35. Mortureux M.-F. *La lexicologie entre langue et discours : manuel*. Paris : Armand-Colin, 2004. 194 p.
36. Rind K. Experience. Explore. Thrive. *Entertainment weekly*. 2018. №1528/1529. P. 75–83.
37. Riou A. Lelouch s'explique. *Journal*. 2004. №2083. P. 64–66.
38. Shay D. Ship of dreams. *Cinefex*. 1982. №9. P. 32–40.
39. Strang B. *Cinema in Great Britain : manual*. New York : Focus, 1974. 452 p.
40. Teitelbaum S. Giger's Necronomicon imagery comes alive on the screen. *Cinefantastique*. 1988. №5. P. 10–13.
41. The History of the Discovery of Cinematography : web-site. URL : <http://www.precinemahistory.net> (Last accessed: 01.10.2020).
42. Turner K. Facing down. *Movie maker*. 2018. №127. P. 47–50.
43. Vollaire N. Interview d'un acteur. *Journal*. 2006. №1036. P. 6–10.
44. Wages W. Freedom to create. *American Cinematographer*. 2018. №7. P. 21–25.
45. Willey D. Getting ahead is easier with the right technology. *Film Journal International*. 2018. №8. P. 16–20.

ДОДАТКИ

**Французько-український глосарій найуживаніших
кінематографічних термінів**

accéléré m – 1)уповільнене кінознімання; 2)прискорений рух (на екрані)

acteur m – актор, артист кіно, кіноактор, кіноартист

actrice f – акторка, кіноактриса, кіноартистка

action f – 1) дія (фільму) 2) «Зйомка!» (команда)

adaptateur m – автор екранізації, кіносценарист

adaptation f – літературний сценарій

affiche f de cinema – афіша, кіноафіша

bande f – стрічка, плівка, кіноплівка

best boy m перший помічник бригадира освітлювачів

blockbuster m – блокбастер

box-office m – касовий збір

bruit m – шум

bruitage m – звукові ефекти

budget m – бюджет

cabine f – кабіна, апаратна

cadre m – кадр, кінокадр

cadrage m – кадрування, візування

cadreur m – кінооператор

camera f – кінокамера

Продовження Додатку А

- décorateur m – декоратор, оформлювач
decoupage m – розкадрування
découverte f – задній фон
dessinateur m – художник-мультиплікатор
- éclairage m – освітлення
effet m – ефект
enregistrement m – запис, фонограма
exploitation f – кінопрокат
double exposition f – подвійна експозиція
- feuilleton m – серіал
film m – плівка, кінофільм
filmologie f – кінознавство
flas m – спалах
format m – формат, розмір
- gaffer m – головний освітлювач
giraffe f – мікрофонний журавель
grue f – операторський екран
- halo m – ореол
hors champ m – за кадром
- image f – зображення
interpréter – виконувати роль
- japanimation f – аніме

jouer – грати

key-light f – малююче світло

kinescope m – кінескоп

kinopanorama m – кінопанорама

lampe f – лампа

lentille f – лінза

luminaire m – світильник

maquillage m – грим

microphone m – мікрофон

minutage m – хронометраж фільму

montage m – монтаж

musique f – музика

noir et blanc – чорно-білий

objectif m – об'єктив

original m – оригінальний негатив фільму

parasoleil m – сонцезахисна бленда

partie f – частина кінофільму

pellicule f – плівка

personnage m – персонаж

plan m – план, кадр

producteur m – продюсер

Продовження Додатку А

réaliser – режисувати, знімати

refilmer – перезнімати

rôle m – роль

salle f – кінотеатр, зал

scène f – сцена

son m – звук

sous-titre m – субтитр

star f – кінозірка

teaser m – тизер

titre m – назва фільму

truc m – кінотрюк

typage m – типаж

vedette f – кінозірка

voix f – голос

**Англо-український глосарій найуживаніших
кінематографічних термінів**

Action! – Мотор!

action movie – бойовик

actor / actress – актор/ акторка

adventure film – пригодницький фільм

animator – аніматор

backstage, behind the scenes – за лаштунками

black-and-white film – чорно-білий фільм

box office – каса

cameraman – оператор

caption – титр

cartoon – мультфільм

cast – акторський склад

character – персонаж

close-up – крупний план

colour film – кольоровий фільм

comedy – комедія

costume designer – дизайнер костюмів

crew – знімальна група

crime film – детектив

crowd scene – масовка

Cut! – Знято!

Продовження Додатку Б

director – режисер

documentary film – документальний фільм

drama – драма

dubbed film – дубльований фільм

episode – епізод, серія

feature film – художній фільм

film – фільм, плівка

flash-back – повернення в минуле

full-length film – повнометражний фільм

historical film – історичний фільм

horror film – фільм жахів

long shot – загальний план

makeup – грим

makeup artist – гример

musical – мюзикл

mute film – німий фільм

open-air theatre – кінотеатр під відкритим небом

original soundtrack – оригінальний саундтрек

plot – сюжет

poster – афиша

post-production – пост-продакшн

producer – продюсер

Продовження Додатку Б

scene – сцена
science fiction film – науково-фантастичний фільм
screen – екран
script, screenplay – кіносценарій
scriptwriter, screenwriter – кіносценарист
series (TV series) – телесеріал
sets – декорації
set-decorator – декоратор
short-length film – короткометражний фільм
shot – кадр
sound effects – звукові ефекти
sound film – звуковий фільм
starring – в головних ролях
stunt – трюк
stunt man – каскадер
subtitle – субтитр

take – дубль
the final scene – фінальна сцена
the main (leading) role – головна роль
the opening scene – початкова сцена
the supporting (minor) role – роль другого плану
thriller – трилер
to act / play – грати роль
to book tickets – замовляти квитки
to go into production – запускати у виробництво
to release a film – випускати фільм на екрани
to shoot a film – знімати кіно